

Н. В. Ткаченко

доктор економічних наук, професор, заступник директора з навчальної роботи Інституту післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна, tkachenko_nt@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6312-4586>

Н. А. Цікановська

кандидат економічних наук, доцент, докторант ДВНЗ “Університет банківської справи”, Київ, Україна, tsikanovska@gmail.com

**МЕЙНСТРИМИ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОГО КАПІТАЛІЗМУ
У СВІТОВОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ**

Анотація. Скорочення державного фінансування університетів спонукає їх проявляти ініціативи щодо комерціалізації діяльності та розширення співпраці з бізнесом. Це сприяє формуванню академічного капіталізму і становленню економіки знань. У статті розкрито підходи вчених до розуміння феномену академічного капіталізму. Узагальнено трансформаційні процеси комерціалізації вищої освіти. Визначено напрями реформування закладів вищої освіти на шляху до корпоратизації діяльності. Підкреслено необхідність модернізації технологій навчання, диверсифікації джерел фінансування, розбудови дослідницької інфраструктури, входження до стратегічних альянсів і партнерств, участі закладів вищої освіти в спільних із промисловими підприємствами проектах. Охарактеризовано підприємницькі стратегії освітніх гіпермаркетів, дослідницьких університетів “business-to-business” та елітних університетів зі світовим ім'ям і багатими традиціями. Обґрунтовано потребу в державній підтримці комерціалізації освіти. Сформовано сукупність індикаторів наукової ефективності діяльності університетів.

Ключові слова: академічний капіталізм, комерціалізація освіти, підприємницький університет, академічне підприємництво, освітні гіпермаркети, технопарки, наукова ефективність університетів.

Літ. 20.

Nataliia Tkachenko

Dr. Sc. (Economics), Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, tkachenko_nt@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6312-4586>

Nataliia Tsikanovska

Ph. D. (Economics), Associate Professor, SHEE “Banking University”, Kyiv, Ukraine, tsikanovska@gmail.com

**MAINSTREAMS OF FORMATION OF ACADEMIC CAPITALISM
IN THE WORLD EDUCATIONAL SPACE**

Abstract. The approaches of scientists to understanding the phenomenon of “academic capitalism” are revealed. Transformation processes of the corporatization of higher education institutions are summarized. The directions of reforming higher education institutions on the way to the establishment of business universities are defined. The article emphasizes is the need to modernize learning technologies, diversify funding sources, and build research infrastructure. The author accentes on the importance of creating university-based business incubators, co-working centers, technoparks,

technology transfer accelerator centers. It is noted that universities must join strategic alliances, partnerships, participating in joint projects with industrial enterprises, research organizations and other industry participants. The entrepreneurial strategies of educational hypermarkets, business-to-business research universities and elite universities with a world-wide name and rich traditions are characterized. The necessity of state support for the commercialization of education by regulating at the legislative level the procedure for setting up start-ups by higher education institutions and patenting state-financed scientific developments is substantiated. The need for obtaining state grants for research, providing financial support for research initiatives of universities on a competitive basis through tenders, an annual increase in the budget financing of innovative scientific developments are noted. A set of indicators of scientific efficiency of the universities' activity is formed.

Keywords: academic capitalism, commercialization of education, entrepreneurial university, academic entrepreneurship, educational hypermarkets, technoparks, scientific efficiency of universities.

JEL classification: O32.

Н. В. Ткаченко

доктор экономических наук, профессор, заместитель директора по учебной работе Института последипломного образования Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

Н. А. Цикановская

кандидат экономических наук, доцент, докторант ГВУЗ "Университет банковского дела", Киев, Украина

**МЕЙНСТРИМЫ ФОРМИРОВАНИЯ АКАДЕМИЧЕСКОГО
КАПИТАЛИЗМА В МИРОВОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ
ПРОСТРАНСТВЕ**

Аннотация. Сокращение государственного финансирования университетов побуждает их проявлять инициативы по коммерциализации деятельности и расширения сотрудничества с бизнесом. Это способствует формированию академического капитализма и становлению экономики знаний. В статье раскрыты подходы ученых к пониманию феномена академического капитализма. Обобщены трансформационные процессы коммерциализации высшего образования. Освещено экономическое содержание деятельности "предпринимательских университетов" и определены направления реформирования высших учебных заведений на пути к корпоратизации деятельности. Подчеркнута необходимость модернизации технологий обучения, диверсификации источников финансирования, развития исследовательской инфраструктуры, вхождения в стратегические альянсы и партнерства, участия высших учебных заведений в совместных с промышленными предприятиями проектах. Охарактеризованы предпринимательские стратегии образовательных гипермаркетов, исследовательских университетов "business-to-business" и элитных университетов с мировым именем и богатыми традициями. Обоснована потребность в государственной поддержке коммерциализации образования. Сформирована совокупность индикаторов научной эффективности деятельности университетов.

Ключевые слова: академический капитализм, коммерциализация образования, предпринимательский университет, академическое предпринимательство, образовательные гипермаркеты, технопарки, научная эффективность университетов.

У сучасній практиці функціонування університетів різних країн світу відбуваються фундаментальні зміни, пов'язані з їх перетворенням з класич-

них навчальних закладів на ринково орієнтовані навчально-наукові установи – підприємницькі університети. Такі зміни відбуваються у відповідь на скорочення державного фінансування університетів, що змушує їх проявляти ініціативи щодо комерціалізації діяльності та розширення співпраці з бізнесом. Це сприяє формуванню академічного капіталізму та становленню нового типу економіки – економіки знань, коли рушійною силою економічного розвитку країни стає виробництво високотехнологічної й наукомісткої інноваційної продукції, розробленої за результатами науково-прикладних досліджень закладів вищої освіти.

Проблематика трансформації діяльності університетів в умовах звуження державного фінансування є популярною серед учених-економістів. Вагомий внесок у розвиток теорії академічного капіталізму зробили зарубіжні науковці Р. Дім, Г. Іцкович, Л. Леслі, Г. Роудс, Ш. Слотер [1–4]. Різні аспекти функціонування підприємницьких університетів досліджують, зокрема, Б. Кларк, Дж. Уолкер, П. Шульце [5–8]. Проблематика інтеграції вищої освіти України у світовий освітній простір висвітлена такими вітчизняними дослідниками, як О. Р. Бедюх, І. С. Каленюк, О. В. Куклін, В. С. Мартинюк, І. Е. Новікова, О. О. Харіна [9–11] та ін. Практичним аспектам комерціалізації освіти присвячено, наприклад, праці Л. Л. Антонюк, А. Ф. Павленка, Г. С. Григор'єва, О. О. Романовського, Р. І. Пашова, Н. Ховрич [12–15]. Попри значний доробок вітчизняних і зарубіжних учених, проблеми підвищення ефективності діяльності закладів вищої освіти залишаються актуальними та потребують подальших ґрунтовних досліджень.

Метою статті є дослідження проблематики формування академічного капіталізму в контексті створення підприємницьких університетів та визначення напрямів комерціалізації закладів вищої освіти в Україні.

Зародження і становлення академічного капіталізму (*academic capitalism*) є одним із феноменів сучасності. На думку Р. Діма, це вузький тип підприємництва, за якого академічний персонал університетів, працюючи в умовах постійно зростаючої конкуренції, використовує свій академічний капітал, що включає педагогічні, дослідницькі, консультативні навички або інші форми застосування академічних знань [1, с. 14].

У праці Ш. Слотера й Л. Леслі академічний капіталізм трактується як ринкова чи ринкоподібна діяльність науково-освітньої організації та її співробітників щодо залучення зовнішніх доходів [3, с. 11]. В іншій праці такий капіталізм характеризується розвитком мережі організацій, діяльність яких охоплює й руйнує межі між вищою освітою, державним і приватним секторами економіки [4, с. 12]. Процес створення організаційних структур зі змішаними суспільними, некомерційними та комерційними характеристиками називається також гібридизацією організацій (*organizational hybridization*) [16].

На наш погляд, такий підхід узгоджується з позицією Б. Кларка, що описує “трикутник напруження”, або “трикутник координації”, розглядаючи за-

клади вищої освіти як простір, обмежений академічними цінностями, державним регулюванням і ринковими засадами [5].

Г. Іцкович у ролі підприємницької парадигми моделі потрійної спіралі (*triple helix model*) пропонує розглядати сукупність взаємовідносин академічного середовища, промисловості й держави [2]. В цій моделі акцент зроблено на інноваційних зусиллях закладів вищої освіти, бізнесу та держави, спільним прагненням котрих є ефективна співпраця. При цьому провідне місце відводиться саме підприємницьким університетам, на які покладається відповідальність за продукування нових технологій, продуктів і галузей знань.

На переконання ряду вчених, зокрема Р. Демілло [17], виникнення академічного капіталізму є результатом другої революції у вищій освіті. (Першою вважається доповнення університетами освітньої складової їхньої діяльності дослідницькою, а оскільки виникнення академічного підприємництва пов'язане з комерціалізацією результатів досліджень, воно є другою віхою у вищій освіті.) Звідси випливає, що освітні заклади виконують три основні місії: освітню, дослідницьку й підприємницьку.

Для академічного капіталізму характерне введення або підвищення закладами вищої освіти плати за навчання, перехід від виплати стипендій до надання студентам освітніх кредитів, укладання контрактів із суб'єктами господарювання на проведення науково-прикладних досліджень і підготовку кадрів, залучення пожертв від приватних структур та ін. Постійне розширення фінансування дасть можливість університетам більше працювати над удосконаленням якості освітнього процесу, розвитком нових освітніх програм, підвищенням кваліфікації науково-педагогічного персоналу, поліпшенням якості виконання наукових досліджень тощо.

У результаті формування академічного капіталізму відбувається корпоратизація освітніх установ, тобто створення так званих підприємницьких університетів (*entrepreneurial university*), які дедалі більше схожі на капіталістичні підприємства [7]. Зазначене пов'язане з постійною трансформацією сутнісного розуміння конкурентної боротьби між закладами вищої освіти, що знаходить свій вираз, зокрема, в заміні традиційної конкуренції за залучення ширшого кола студентів, спроможних запропонувати вищу плату за навчання, змаганням за виконання дослідницьких грантів і контрактів на прикладні, комерційні, стратегічні й цільові дослідження тощо.

До речі, вперше концепція підприємницького університету як нової парадигми розвитку закладів вищої освіти в швидко змінюваному суспільстві була запропонована Б. Кларком [6]. Дослідник виокремив п'ять організаційних напрямів перетворень на шляху до запровадження підприємництва в університетах: 1) посилення управлінської складової; 2) розбудова дослідницької інфраструктури; 3) диверсифікація джерел фінансування; 4) стимулювання академічних підрозділів до участі в комерційних проектах; 5) інтегрування підприємницької культури.

Не можна ігнорувати той факт, що, відповідно до положень Глобальної світової ініціативи Всесвітнього економічного форуму (*The World Economic Forum's Global Education Initiative*) [18], підприємницьким університетам

відводиться важлива роль інтелектуальних “хабів”, або вузлових гаваней підприємницьких екосистем. У цьому випадку йдеться про можливість і здатність закладів вищої освіти слугувати інноваційними й дослідницькими інкубаторами, а також координаційними центрами співробітництва дослідників, студентів, професорів, компаній та підприємців.

На думку П. Шульце, підприємницький університет повинен виконувати два завдання: по-перше, навчати майбутніх підприємців засновувати власний бізнес; по-друге, діяти як підприємство, організовуючи бізнес-інкубатори, технопарки тощо, залучаючи студентів до цих організацій та через них допомагаючи їм і випускникам у заснуванні бізнесу [8].

Фінансова допомога стартапам повертається університету за рахунок прибутку “зрілих” та згодом реінвестується в нові стартапи. Таким чином підприємницький університет сприяє розвитку регіону свого розташування і країни загалом.

На наш погляд, підприємницькі університети – це освітні, науково-дослідні й виробничі центри реалізації програм підприємницької освіти, генерації наукових досліджень, комерціалізації наукових розробок, сприяння утворенню інноваційних компаній та регіональному розвитку. Прикладом такого центру є Стенфордський університет у США, за участі якого створено Стенфордський дослідницький і промисловий парк (або Силіконова долина), де представлені компанії в галузі електроніки, програмного забезпечення й біотехнологій (наприклад, “eBay”, “Google”, “Hewlett-Packard”, “Logitech”, “Yahoo!”). На сьогодні Силіконова долина виступає одним із найбільших у світі центрів розвитку високих технологій та інновацій.

Реформування закладів вищої освіти в напрямі створення підприємницьких університетів передбачає модернізацію технологій навчання відповідно до сучасних технологічних і інформаційних проривів. Тому цілком логічним є представлення потенційних академічних підприємців у вигляді носіїв знань і генераторів ідей та інновацій, тобто викладачів, учених, розробників. Вони повинні формувати підґрунтя для підготовки майбутніх інноваторів, яким притаманне інноваційне підприємницьке мислення, котрі здатні нестандартно мислити, приймати нові рішення, застосовувати креативні підходи. Отже, університет повинен використовувати інноваційні методи навчання, створювати сприятливе середовище для заохочення як творчості, інноваційних ідей, так і розв’язання поставлених завдань у нестандартний спосіб. Таке навчання повинно бути не просто академічним, а зорієнтованим насамперед на передавання навичок, досвіду підприємництва та інноваційної діяльності. Варто зазначити, що навчання підприємництву передбачає тісну співпрацю науки й бізнесу, інтеграцію в освітній процес виробничої практики. Для цього студенти мають здобути знання про основи підприємництва, залучатися до проектно-ї та дослідницької діяльності; крім того, потрібно запровадити тренінгові програми як доповнення до навчального процесу, залучивши до їх викладання успішних підприємців, бізнесменів, практиків.

Функціонування підприємницьких університетів передбачає оновлення університетської інфраструктури, зокрема за рахунок будівництва нових

високотехнологічних і багатофункціональних університетських кампусів, створення умов для розбудови в закладах вищої освіти підприємницької інфраструктури, котра, на нашу думку, повинна включати:

– бізнес-інкубатори, де підприємці-початківці зможуть отримати навички зі створення приватного підприємства й управління ним в умовах нестабільності;

– офіс із прискорення передання технологій задля спрощення процесу патентування та маркетингу нових продуктів і технологій, отриманих у результаті науково-прикладних досліджень;

– коворкінг-центри, призначені для надання послуг із ділового та інформаційного супроводу бізнесу, формування сприятливого середовища для обміну інформацією між суб'єктами інноваційної діяльності.

Отже, інфраструктура підприємницького університету може являти собою потужний технопарк, який спеціалізується насамперед на розробленні та впровадженні наукоємної й високотехнологічної продукції, інформаційних технологій тощо. При цьому дослідження можуть бути спрямовані на розвиток електронної, ракетно-космічної промисловості, генної інженерії, винайдення нових матеріалів. Варто додати, що університетські технопарки, крім продукування високотехнологічних підприємств, можуть слугувати базою практичної підготовки підприємців, котрі надалі створюватимуть робочі місця й тим самим сприятимуть зниженню безробіття. Основними завданнями таких технопарків є: комерціалізація наявних наукових розробок, стимулювання наукової діяльності викладачів і співробітників університету, а також застосування його наукового потенціалу з метою розв'язання соціально-економічних проблем регіону.

Сучасний заклад вищої освіти повинен активніше налагоджувати різні взаємозв'язки з можливими партнерами, замовниками та споживачами створюваних дослідницьких послуг. Це, у свою чергу, вимагає його входу до різних стратегічних альянсів, партнерств, участі в спільних проєктах із промисловими підприємствами, науково-дослідними організаціями та іншими учасниками наукової індустрії, створення дослідницьких консорціумів, які об'єднують зусилля закладу й бізнес-структур.

Таким чином, підприємницький університет повинен мати можливість залучення додаткових фінансових ресурсів для забезпечення своєї діяльності, крім плати за навчання. Ідеться про отримання грантів на дослідницькі роботи, доходів від власної підприємницької діяльності та управління фондами, утвореними випускниками за рахунок їхніх внесків. З огляду на це ключовою відмінністю такого університету від класичного є значна частка дослідницького бюджету в загальних доходах університету.

В умовах академічного капіталізму можлива мультिवаріантність підприємницьких стратегій закладів вищої освіти. Вони можуть позиціонувати себе на ринку освітніх послуг як:

– освітні гіпермаркети, орієнтовані на забезпечення масової освітньої підготовки фахівців для ринку праці;

– дослідницькі університети “business-to-business”, спрямовані на інтеграцію освіти, науки й виробництва, з подальшим трансфертом інноваційно-технологічних розробок на внутрішній ринок;

– елітні заклади вищої освіти зі світовим ім'ям та багатими традиціями, що претендують на підготовку глобальних лідерів [19].

Окрему увагу слід приділити ролі державної підтримки комерціалізації освіти. Наприклад, у США сприяння розвитку підприємницьких університетів забезпечено законодавством. Так, у 1980 р. прийнято закон Бая – Доула [20], котрий надав університетам право оформляти патенти та ліцензувати результати наукових досліджень, що фінансуються державою. Завдяки цьому закону вони змогли зберегти права інтелектуальної власності на свої винаходи, й наразі багато з них мають додаткові доходи за рахунок надання права на виробництво власних наукових розробок.

Органи влади теж можуть сприяти партнерським відносинам між закладами вищої освіти й виробничими підприємствами шляхом надання грантів на дослідження, державної фінансової підтримки їхніх дослідницьких ініціатив на конкурсних засадах через тендери, щорічного збільшення обсягів бюджетного фінансування інноваційних наукових розробок.

Для оцінки наукової ефективності університетів пропонуємо використовувати сукупність індикаторів, таких як чисельність видатних учених (наприклад, лауреатів премії Лейбніца, Нобелівської премії), кількість публікацій у престижних виданнях, чисельність іноземних викладачів і студентів, кількість міжнародних проектів, наявність підприємницьких освітніх програм для студентів і співробітників, заснування малих інноваційних компаній, отримання патентів, публікації спільних із працівниками підприємств статей тощо.

Серйозною проблемою, що потребує якнайшвидшого розв'язання, є забезпечення затребуваності наукових результатів. Підвищити якість розробок до міжнародного рівня можливо шляхом проведення спільних досліджень з ученими інших країн, публікації результатів наукових пошуків у зарубіжних рейтингових журналах, створення мультидисциплінарних центрів досліджень світового рівня.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що зміст академічного підприємництва не повинен зводитися до отримання прибутку: університети мають стати центрами інноваційної діяльності, активними учасниками соціально-економічного життя як регіону, так і країни загалом шляхом участі у створенні й розбудові нових виробництв, що сприятиме відновленню економічного зростання та підвищенню добробуту громадян. Для цього слід врегулювати на законодавчому рівні процедури створення стартапів закладами вищої освіти й комерціалізації результатів досліджень, виконаних за рахунок бюджетного фінансування. Також необхідно сприяти формуванню підприємницької культури населення за допомогою навчання його підприємництва, щоб готувати громадян до реалізації їхніх підприємницьких можливостей.

Список використаних джерел

1. *Deem R.* Globalisation, new managerialism, academic capitalism and entrepreneurialism in universities: is the local dimension still important? *Comparative Education*. 2001. No. 37. P. 7–20.
2. *Etzkowitz H.* Triple helix: universities – enterprises – state. Innovations in action. London : Routledge, 2008. 180 p.
3. *Slaughter S., Leslie L.* Academic capitalism. Politics, policies and the entrepreneurial university. Baltimore : The John Hopkins University Press, 1997. 296 p.
4. *Slaughter S., Rhoades G.* Academic capitalism and the new economy: markets, state, and higher education. Baltimore : The Johns Hopkins University Press, 2004. 370 p.
5. *Clark B.* The higher education system: academic organization in cross-national perspective. Berkeley : University of California Press, 1983. 318 p.
6. *Clark B. R.* Creating entrepreneurial universities: organizational pathways of transformation. N. Y. : Emerald Group Publishing Ltd, 1998. 319 p.
7. *Walker J.* Time as the fourth dimension in the globalization of higher education. *Journal of Higher Education*. 2009. Vol. 80 (5). P. 483–509.
8. *Schulte P.* The entrepreneurial university: a strategy for institutional development. *Higher education in Europe*. 2004. Vol. 29. P. 187–193.
9. Academic capitalism: development trends in Ukraine and European practice / I. Novikova, V. Martyniuk, A. Bediukh, O. Kharina. *Marketing and Management of Innovations*. 2018. No. 1. P. 27–44.
10. Інтеграція вищої освіти України в європейський та світовий освітній простір: економічний вимір : монографія / І. С. Каленюк та ін. Чернігів : РВК “Деснянська правда”, 2011. 165 с.
11. *Куклін О. В.* Стратегічні пріоритети розвитку вищої освіти в концепції інноваційного розвитку України. *Формування ринкової економіки. Спец. вип.: Маркетингова освіта в Україні*. 2011. С. 99–108.
12. Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні / за заг. ред. А. Ф. Павленка, Л. Л. Антонюк. Київ : КНЕУ, 2014. 349 с.
13. *Григор'єв Г. С.* Політекономія капіталізму: феномен розподілу праці в новій економіці. *Наукові записки НаУКМА. Сер.: економічні науки*. 2013. Т. 146. С. 27–33.
14. *Романовський О. О.* Інноваційна діяльність дослідницьких підприємницьких університетів США : монографія. Київ : КНУТД, 2012. 134 с.
15. *Пашов Р., Ховрич Н.* Академічний капіталізм як руйнівна продуктивна сила в системі освіти. *Філософія освіти*. 2009. № 1-2. С. 174–183.
16. *Burton O., Brister J.* Organizational hybridization: a business model to integrate best practices of for-profit and non-profit organizations. *Journal of Biblical Integration in Business*. 2012. Vol. 15. No. 1. P. 29–45.
17. *DeMillo R. A.* Revolution in higher education: how a small band of innovators will make college accessible and affordable. Cambridge : The MIT Press, 2017. 360 p.
18. Educating the next wave of entrepreneurs. Unlocking entrepreneurial capabilities to meet the global challenges of the 21st century / The World Economic Forum's Global Education Initiative. URL: <https://www.oecd.org/site/innovationstrategy/42961746.pdf>.
19. *Braun G.* From container knowledge to entrepreneurial learning: the role of universities. URL: http://depthought.ttu.ee/majandus/tekstid/TUTWPE_06_150.pdf.
20. The Bayh–Dole Act: A Guide to the Law and Implementing Regulations. URL: http://www.cogr.edu/docs/Bayh_Dole.pdf.

References

1. Deem, R. (2001). Globalisation, new managerialism, academic capitalism and entrepreneurialism in universities: is the local dimension still important? *Comparative Education*, 37, 7–20.

2. Etzkowitz, H. (2008). *Triple helix: universities – enterprises – state. Innovations in action*. London: Routledge.
3. Slaughter, S., Leslie, L. (1997). *Academic capitalism. Politics, policies and the entrepreneurial university*. Baltimore: The John Hopkins University Press.
4. Slaughter, S., Rhoades, G. (2004). *Academic capitalism and the new economy: markets, state, and higher education*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
5. Clark, B. (1983). *The higher education system: academic organization in cross-national perspective*. Berkeley: University of California Press.
6. Clark, B. R. (1998). *Creating entrepreneurial universities: organizational pathways of transformation*. New York: Emerald Group Publishing Ltd.
7. Walker, J. (2009). Time as the fourth dimension in the globalization of higher education. *Journal of Higher Education*, 80 (5), 483–509.
8. Schulte, P. (2004). The entrepreneurial university: a strategy for institutional development. *Higher education in Europe*, 29, 187–193.
9. Novikova, I., Martyniuk, V., Bediukh, A., & Kharina, O. (2018). Academic capitalism: development trends in Ukraine and European practice. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 27–44.
10. Kaleniuk, I. S. et al. (2011). *Integration of higher education of Ukraine into the European and world educational space: an economic dimension*. Chernihiv: RVK “Desnianska pravda” [in Ukrainian].
11. Kuklin, O. V. (2011). Strategic priorities of higher education development in the concept of innovative development of Ukraine. *Formation of market economy. Special issue. Marketing education in Ukraine*, pp. 99–108 [in Ukrainian].
12. Pavlenko, A. F., Antoniuk, L. L. (Eds.). (2014). *Research universities: world experience and development prospects in Ukraine*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
13. Hryhoriev, H. S. (2013). Political economy of academic capitalism: division of labour phenomenon in a new economy. *Scientific Papers NaUKMA. Economics*, 146, 27–33 [in Ukrainian].
14. Romanovskyi, O. O. (2012). *Innovative Activities of Research Entrepreneurial Universities in the USA*. Kyiv: KNUTD [in Ukrainian].
15. Pashov, R., Khovrych, N. (2009). Academic capitalism as the destructive and productive power in educational system. *Philosophy of Education*, 1-2, 174–183 [in Ukrainian].
16. Burton, O., Brister, J. (2012). Organizational hybridization: a business model to integrate best practices of for-profit and non-profit organizations. *Journal of Biblical Integration in Business*, Vol. 15, No. 1, 29–45.
17. DeMillo, R. A. (2017). *Revolution in higher education: how a small band of innovators will make college accessible and affordable*. Cambridge: The MIT Press.
18. OECD. (n. d.). *Educating the next wave of entrepreneurs. Unlocking entrepreneurial capabilities to meet the global challenges of the 21st century. The World Economic Forum's Global Education Initiative*. Retrieved from <https://www.oecd.org/site/innovationstrategy/42961746.pdf>.
19. Braun, G. (n. d.). *From container knowledge to entrepreneurial learning: the role of universities*. Retrieved from http://deephought.ttu.ee/majandus/tekstid/TUTWPE_06_150.pdf.
20. The Bayh–Dole Act: A Guide to the Law and Implementing Regulations. (n. d.). www.cogr.edu. Retrieved from http://www.cogr.edu/docs/Bayh_Dole.pdf.